

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Стратегия за социални услуги на общините Етрополе и Бела Паланка – 2012-2016г.

Съдържание:

I – Представяне на общините Етрополе и Бела Паланка;

II - Оценка на нуждата от социални услуги в общността в общините Етрополе и Бела Паланка;

III - Нормативна рамка по отношение на социалните услуги в България и Република Сърбия;

IV - Цели, дейности и очаквани резултати от предоставяне на социални услуги в общините Етрополе и Бела Паланка;

V - Човешки, административен, технически и институционален капацитет за изпълнение на стратегията за социални услуги в общините Етрополе и Бела Паланка;

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Социалните услуги са от жизнено значение за обществото. Това предопределя и изпълнението им при възможно най-висок стандарт, отчитайки индивидуалните обстоятелства, откликвайки на множество и разнообразни потребности, и помагайки на хората да реализират напълно своя потенциал, като едновременно с това зачитат принципите на независимост и социално включване.

Настоящата стратегия предвижда да осигури достъпни и качествени социални услуги в общините Етрополе и Бела Паланка, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи за периода 2012г. – 2016г.

I - Представяне на общините Етрополе и Бела Паланка

1. Община Етрополе

Обща характеристика на общината

Община Етрополе е разположена в североизточната част на София Област. Тя е седмата по големина в областта и заема 371.7 кв.км. площ. Разположена е върху северните склонове на Стара планина . Центърът ѝ град Етрополе се намира в котловината на р. Малки Искър, в подножието на връх Баба. Община Етрополе граничи с общините Тетевен на изток, Ябланица на североизток, Правец и Ботевград на запад, Златица и Горна Малина на юг.

Общината е съставена от 1 град – общинският център Етрополе с население 10 292 души и 9 села – Бойковец, Брусен, Горунака, Лопян, Лъга, Малки Искър, Оселна, Рибарица, Ямна.

Население – демографска характеристика

По данни на последното преброяване през 2011г., проведено от Националния статистически институт, населението на община Етрополе е 12 047.

По населени места разпределението на населението е следното:

Възраст	Общо			В градовете			В селата		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Възраст	Общо			В градовете			В селата		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Общо	12 047	5 953	6 094	10 292	5 105	5 187	1 755	848	907
0-4	476	270	206	422	238	184	54	32	22
5-9	508	249	259	453	228	225	55	21	34
10-14	567	255	312	521	236	285	46	19	27
15-19	681	362	319	618	325	293	63	37	26
20-24	660	342	318	611	321	290	49	21	28
25-29	687	383	304	632	354	278	55	29	26
30-34	721	382	339	676	349	327	45	33	12
35-39	773	368	405	727	350	377	46	18	28
40-44	958	485	473	882	438	444	76	47	29
45-49	944	507	437	870	461	409	74	46	28
50-54	921	484	437	837	435	402	84	49	35
55-59	827	415	412	710	345	365	117	70	47
60-64	957	445	512	804	373	431	153	72	81
65-69	718	334	384	540	257	283	178	77	101
70-74	595	245	350	401	173	228	194	72	122
75-79	567	249	318	345	151	194	222	98	124
80-84	311	111	200	147	43	104	164	68	96
85+	176	67	109	96	28	68	80	39	41

Населението на общината в трудоспособна възраст живее – 1/3 в селата и 2/3 в града. От възрастовата структура се налага извода, че: населението застарява, лицата в под трудоспособна възраст намаляват, намалява дялът на лицата в трудоспособна възраст. Естественият прираст и механичен прираст е отрицателен, което е трайна тенденция както в община Етрополе така и за страната.

Според данните от Дирекция «Бюро по труда» към м.януари 2012г. данните за безработното население от община Етрополе са следните:

Равнище на безработица - 9,2%

Брой регистрирани безработни лица - 514

в т.ч. - жени - 281

- мъже - 233

сред тях с намалена работоспособност - 36

Брой регистрирани по възраст - 514

- до 24 години - 80

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- от 25 до 29 години - 63

- от 30 до 44 години - 185

- от 45 до 49 години - 54

- над 50 години - 132

Брой регистрирани по образование - 514

- с висше - 47

- със средно - 247

- с основно - 68

- с начално - 31

- без образование - 121

Брой регистрирани без специалност и професия - 255

Трайно безработни - 152

Представители на уязвими етнически групи – 127

2. Община Бела Паланка

Обща характеристика на общината

Община Бела Паланка има един градски център – град Бела Паланка и 44 села, които принадлежат към територията и. Община Бела Паланка се намира в югоизточната част на Сърбия, в Пиротски окръг. Общината обхваща площ на 517 кв. км, между Сува планина на югозапад и Сврълишка планина на североизток. Пресича река Нишава и международния автомобилен и жп път, което представлява най-кратката връзка между Европа и Близкия Изток.

По-голямата част от територията е полупланински и планински район, който включва 76%, хълмистият планински терен обхваща 19%, а само 5% от общината принадлежи на равен терен около река Нишава. В общината има поддържана и проходима пътната мрежа, която се свързва град Бела Паланка и останалите населени места от територията и.

Население – демографска характеристика

Данни	1991		2002	
	М	Ж	М	Ж
Пълна структура				
Брой жители	8 276	8 171	7 289	7 092

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Структура спрямо броя на децата (0 – 18)	3.437	2.779
общо	16.447	14.381

Общо за общината		1991	2002
Брой жители	Село	8 100	5 755
	Град	8 347	8 626
	общо	16 447	14 381

Данните са ползвани от сайта на община Бела Паланка и местни стратегически документи.

По данни на Ведомството за статистика на Република Сърбия към 2011г.населението на общината е 12 551.

Като цяло статистическите данни за община Бела Паланка открояват съществено намаляване броя на населението. Оформя се и тенденция за намаляване населението в селата, особено отдалечените от магистралния път, разположените на труднодостъпни места и отдалечените от общинския център.

По данни на община Бела Паланка се очертават следните основни социални проблеми на населението:

- Безработицата влияе силно върху потребността от социална закрила;
- Средната работна заплата в общината е под средната за Република Сърбия;
- Тенденция към нарастване на безработицата поради икономическата криза, реструктурирането на цели икономически отрасли, недостатъчна квалификация на работоспособното население, която да отговаря на динамично променящите се бизнес изисквания, миграция на населението;
- Процесът на приватизация е бавен, а където е въведена, не дава очакваните резултати;
- Обществения сектор се срива, а частния все още е слабо развит;

Пълнолетни лица, ползватели на социална закрила от община Бела Паланка, по данни на Ведомството за статистика на Република Сърбия към 2009г.

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

общо	Материално необезпечени	С психоло- физически нарушение	Възрастни лица	Останали
1050	770	39	165	76

Пълнолетни лица, ползватели на социална закрила от община Бела Паланка, по данни на Ведомството за статистика на Република Сърбия към 2010г.

общо	Материално необезпечени	Със семейни проблеми	С психоло- физически нарушение	Възрастни лица	Останали
1755	818	37	39	402	459

II - Оценка на нуждата от социални услуги в общността в общините Етрополе и Бела Паланка

1. Община Етрополе

Социални услуги, които се предоставят към настоящия момент на територията на община Етрополе

- Домашен социален патронаж – 150 бр. капацитет

Домашен социален патронаж предлага следните видове услуги:

- доставяне на храна по домовете
- поддържане на личната хигиена и хигиена на жилищните помещения, обитавани от обслужвания
- съдействие за снабдяване с необходимите помощни средства при инвалидност или тежко заболяване

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- помощ в общуването и в поддържането на социални контакти, посредничество при извършване на административно – финансови, здравни и др. услуги
- битови услуги - закупуване на хранителни продукти и вещи от първа необходимост, заплащане на ел.енергия, телефон и др. текущи сметки със средства на лицето.

- Дом за стари хора - 22 бр. капацитет

Домът за стари хора е единствената специализирана институция в община Етрополе, който е с капацитет 22 места. Този дом обслужва приоритетно жители на общината. Липсата на алтернативни форми за предоставяне на социални услуги в общността показва необходимостта от увеличаване на капацитета на институцията и утвърждаването и като такава.

Работата на специалистите и комуникацията им с потребителите създават условия за социални контакти, сигурност и дейности, осмислящи ежедневието им.

Възрастните хора получават помощ и грижа за подобряване на хигиенните и битовите навици, двигателните способности - сръчност и координация на по-сложните движения; психична активност; подобряване на психомоторните реакции.

Ползвателите на социалната услуга са хора в неравностойно положение, самотни лица или доходите им са под социалния минимум, като 50 % от хората са с увреждания.

Недостатъчната леглова база и неподходящата среда за съществуването на такъв тип социална услуга в болнично заведение, изискват преместване на Дома за стари хора в подходяща самостоятелна сграда или семеен тип жилища, които да отговарят на съвременните изисквания и стандартите за предоставяне на социални услуги за възрастни. Това ще допринесе за повишаване качеството на предоставяната социална услуга.

- Клуб на инвалида – 1 клуб
- Клуб на пенсионера – 1 клуб

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- Проект „Достоен живот” по схема за безвъзмездна финансова помощ „Алтернативи” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” – 20 потребители са обгрижвани от 20 лични асистента.
- Обществена трапезария –В периода 1 октомври 2011 г. – 30 април 2012 г. на територията на община Етрополе се предоставя социалната услуга „Обществена трапезария” с капацитет 82 лица. Финансовите средства за посочения период са осигурени от фонд „Социална закрила”, след това издръжката на социалната услуга се поема от бюджета на община Етрополе.

При първоначалния анализ на социо-демографската и икономическа картина на общината, целящ да очертае някои приоритетни потребности от социална закрила, както и необходимостта от развитието на конкретни социални услуги се определят следните типични рискове за лица в уязвимо положение:

- неравностойна позиция на пазара на труда – лица с липсващо образование или образование, неотговарящо на съвременните изисвания в бързопроменящата се динамична ситуация;
- лица, живеещи в изолирани общности;
- многодетство, трайна липса на собственост и доходи;
- висока заболяемост сред уязвимите категории от населението;

Основни социални проблеми на жителите на община Етрополе

Ниски доходи

Безработицата е основният проблем за осигуряване на жизнен стандарт. Достъпът до заетост е най-силно ограничен за няколко специфични групи безработни: хора с основно и по-ниско образование; безработни младежи; хора в предпензионна възраст; лица с увреждания в трудоспособна възраст; както и представители на етническите малцинства.

Ниските и недостатъчни доходи затрудняват родителите да осигурят добри битови условия на живот на децата си и да покриват разходите им за всекидневни нужди. Това от своя страна поставя голяма част от децата в риск.

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

При хората с увреждания, които имат нужда от помощ при изпълняване на обичайни дейности от ежедневието, като основен проблем се очертава поддържането битовата среда на жилището. Здравословните им проблеми не позволяват намиране на работа, което усложнява и доходите им за издръжка. Заплатата на личен асистент/социален асистент или пенсията на болното лице, често пъти се явява единствен източник на доходи в случаите, когато член на семейството се грижи за близък с увреждане, затруднява покриването и на разходите за храна и режийни.

Образование

Образованието е фактор за социална интеграция и професионално развитие. Анализът на статическите данни очертава като значими групи в общината хората с основно и по-ниско образование особено в селата и малцинствените групи. За съществен процент от тази категория лица образованието не представлява ценност. Много от тези деца живеят в условията на социален дефицит – отсъстващи родители, negliжиране, създадени вредни навици и агресивен модел на поведение.

Лица с увреждане или тежък здравословен проблем на член от семейството

Хората с увреждания могат да се диференцират в две основни групи:

- Лица с трайни увреждания, които са в трудоспособна възраст -

Характерна отличителна черта на целевата група на хората с увреждания е липсата на мотивация, умения за професионално ориентиране, инициативност, вземане на решения и отстояване на позиции, както и ниската икономическа активност.

Съчетаването на ниска квалификация, недостатъчно образование и здравословни проблеми правят тези лица неконкурентноспособни на пазара на труда. Възможностите за устройване на работа на хората с увреждания на първичния пазар са ограничени.

Шансовете им да започнат работа на несубсидирани работни места са минимални, особено на хора с над 70 % изгубена работоспособност. Работните места, обявявани в дирекция „Бюро по труда”, неизискващи

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011) образование и квалификация, в голямата си част са за физически труд, противопоказан за лицата с намалена работоспособност.

- Лица с трайни увреждания, които са в над трудоспособна възраст -

Като най-тежки се очертават следните проблеми пред тази категория лица: зависимост от чужда помощ и подкрепа при осъществяване на дейности от ежедневието; липса на самочувствие и увереност в собствените способности; недостатъчни социални контакти и изолация в жилището; невъзможност сами да посрещнат предизвикателствата на заболяванията, възрастта и средата; много често лицата, които се грижат за своите близки, които са самотно живеещи или с увреждания нямат нужната медицинска или социална компетенция.

Самотно живеещи стари хора

Преобладаващата част от населението в селата са основно в пенсионна възраст. Затруднените транспортни връзки и отдалечеността на част от селата, състоящи се от разпокъсани махали, усложняват достъпа на гражданите до медицинска помощ и до евентуално развити услуги, които са основно съсредоточени в града. Като основни проблеми на тази група население бяха изведени:

- Затруднен достъп до здравни услуги;
- Затруднения при закупуването на лекарства - аптеки има само в града и за закупуването на лекарства старите хора зависят от отиващите до него и от близките си;
- Необходимост от подкрепа при осъществяване на дейности в домакинството;
- Нужда от медицинско наблюдение;
- Нужда от общуване;

С изолираността на селата и ограниченият достъп до услуги, помощта на близките и взаимопомощта остава основен ресурс за хората в напреднала пенсионна възраст за справяне с ежедневните проблеми. Това допълнително поставя в неравностойно положение самотните стари хора, които са лишени от партньор и роднина.

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Деца, живеещи в семейства в неравностойно положение:

Тази рискована група се формира от деца на семейства с ниски доходи, на непълни семейства, многодетни семейства и на родители с увреждания. Дирекция ”Социално подпомагане” - Етрополе през 2011год. на различно основание е подпомагала такива семейства както следва:

- семейства на деца на двама безработни родители – 50
- семейства на деца на самотни родители – 13
- семейства на деца на родители с увреждания – 19
- многодетни семейства – 51
- деца с увреждания-63

Специфичен проблем за децата от тези семейства е ниският стандарт на живот и влошения социално-психологически климат в семействата. Социалните помощи не могат да компенсират материалното състояние на семействата. Тъй като родителите не могат да решат проблемите се стига до разпадане на семейството и изоставяне на децата, появява се домашното насилие, депресията и социалната изолация. Поради тези причини основните рискове за децата са институционализацията им и отпадането от училище.

Деца с увреждания:

Децата с увреждания, които са подпомагани от Д”СП”, съгласно Закона за интеграция на хората с увреждания и Правилникът за прилагането му са средно месечно 63 през последната една година.

Основните потребности на децата с увреждания са:

- достъп до образование в общо образователни училища;
- равен достъп до услуги;
- достъп до адекватна здравна грижа;
- осигуряване на подкрепяща среда за семейството и близките на децата с увреждания;
- интеграция в общността.

В община Етрополе липсват развити услуги за социализация и адаптация на децата с увреждания в обществото и подпомагане на техните родители.

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Анализът на потребностите на тази група деца идентифицират следните проблеми:

- По-голямата част от децата остават изолирани в семейството;
- Много малка част от децата с увреждания посещават масови детски градини и училища;
- В случаите, когато в семейството има дете с трайно увреждане, единият от родителите /най-често майката/ е принуден да остане в къщи и да се грижи за детето. Това от една страна силно ограничава възможностите за доход на семейството, а от друга лишава родителя от възможност да упражнява професията си. В предвид и високите разходи на тези семейства за лечение, рехабилитация и други корекционно-компенсаторни дейности, както и достъпът до най-близкия Център за социална рехабилитация и интеграция/който се намира на 25 км, то тези семейства са изправени пред изключителни трудности.

Анализът показва, че предоставяните социални услуги в община Етрополе не обхващат всички нуждаещи се групи лица. Капацитетът на съществуващите услуги е недостатъчен за ползването всички потенциални потребители, живеещи в общината. По тези причини голяма част от тях остават необхванати от мрежата на вече съществуващите социални услуги.

2. Община Бела Паланка

Институции и ползватели на социални институции по данни на Ведомството за статистика на Република Сърбия към 2010г. за регион южна и източна Сърбия, където попада и община Бела Паланка.

Регион южна и източна Сърбия	Брой институции	Брой потребители	Мъже	Жени

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16ІР0006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Дом за деца и младежи без родителска грижа	3	93	52	41
Институция за деца и младежи с нарушение в развитието	1	419	243	176
Дом за възпитание на деца и младежи	2	126	112	14
Център за приемна грижа	-	-	-	-
Институция за умствено болни лица	1	274	155	119
Институция за възрастни хора и пенсионери	10	1978	764	1213
Институция за възрастни хора с увреждания	-	-	-	-
Институция за възрастни лица с ментални нарушения	2	580	284	296

-

Социални услуги, които се предоставят към настоящия момент на територията на община Бела Паланка

“Проектът е съ-финансиран от Европейския съюз чрез Програмата за трансгранично сътрудничество по ИПП България -Сърбия”

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- Център за социална работа "Бранко Милованович-Цига" като институция, създадена през 1979 г. и започна да функционира през 1980 година. Основната дейност на Центъра се състои в следното:

- създаване на условия за осъществяването на защита и подкрепа на семейството;
 - създаване на условия за независим живот и работа на лица, които са в нужда, както и търсене на възможности за активирането на собствения им ресурс;
 - материално подпомагане на необезпечени лица;
 - предоставяне на други форми на социална защита и социални услуги; Подкрепата, която ползвателите на социални услуги ползват е еднократна и постоянна в зависимост от индивидуалните им потребности и идентифицирани нужди.
- Община Бела Паланка подпомага и консултира различни слоеве от обществото с цел максимално обхващане на потребностите им и задоволяване на нуждите им в зависимост от тяхната специфика. Така например функции на Общината са:
- Подпомагане на семейства с деца съгласно Закона за финансовото подпомагане на семействата с деца;
 - Правото на обезщетение „по време на отпуск по майчинство и право на възнаграждение за времето, прекарано в грижи за децата;
 - Придобиване и ползване права като военноинвалид и мирновременен инвалид;
 - Подпомагане на семейства, които се грижат за тежко болен член на семейството, както и придобиване на технически помощни средства;
- Както се посочва в местният стратегически документ „Стратегически план за социална защита – 2007г. – 2012г.” средства от общинския бюджети са ограничени и недостатъчни за справяне с неотложните социални проблеми на местното население, които с всяка следваща година нарастват. Трябва да се отбележи желанието на местните власти да участват активно и да подпомагат финансово всяка идея, която работи за решаването на социалните проблеми на гражданите, семействата и индивидите.

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Общината осъзнава необходимостта от целенасочени действия в посока привличане на допълнителни средства по проекти и осигуряване на извънбюджетни средства за подобряване социалния статус на населението.

Като добра практика за усилията на община Бела Паланка в привличане на допълнителни средства за социална защита може да се посочи предстоящото изграждане на 8 социални жилища за спешно настаняване на бежанци.

Основни социални проблеми на жителите на община Бела Паланка

- **Значителен брой деца и младежи със специални нужди, за които все още не са създадени специални социални центрове** – напр. Дневен център, Рехабилитационен център, както и въвеждане на приобщаващо образование за децата в масови детски градини и училища.

За тази целева група се предоставя социалната услуга – „Дневна грижа”, съгласно решение за разкриване на услуги в областта на социалната закрила в Община Бела Паланка №011-37/09-1 на 13.10.2009. , под наименование "Дневна грижа за деца и младежи със специални нужди." За потребителите се предоставят социални услуги, насочени към подкрепа на развитието на деца и младежи с увреждания, за да останат в естествената им среда, предоставя се и подкрепа на техните семейства.

Основният проблем на тези деца и младежи е свързан с ограниченият им достъп до социални и образователни услуги. За децата с физически увреждания е изключително трудно да посещават масови училища и други обществени места, които не са достъпни за тях. Те не могат да усвоят умения за самостоятелен живот и реализация според възможностите си поради липса на услуги за социална, медицинска рехабилитация и обучение. Семействата им не могат да им осигурят достатъчно средства за издръжка, поради обстоятелството, че обикновено единият родител изцяло обгрижва увреденото дете и само другият работи.

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

По този начин се затруднява професионалната реализация, засилва се социалната и трудова изолация и семействата попадат в групата на социално слабите.

Основните проблеми на тази група уязвими лица са:

- Липса на социална и психологическа подкрепа за родителите;
- Липса на достатъчен брой квалифицирани кадри за работа с деца с увреждания и техните семейства;
- Недостатъчна информираност и ангажираност на обществото.

- **Застаряващо население** – тази тенденция е актуална целия Европейски съюз. Но за населението на община Бела Паланка проблемът е особено осезаем, защото възрастното население съставлява 25 % от населението, като същевременно общината е съставена от 44 населени места, на места с не добра инфраструктура.

Високото ниво на безработица в района принуждава голяма част от младите хора да напускат селата и да се преместват в близки по-големи градове или в други общини. Този факт заедно с демографската криза и отрицателния прираст в последните години са факторите, които обуславят доминиращото присъствие на възрастни хора в общината, голяма част от които са самотни и нямат близки, които да се грижат за тях.

Социалните услуги за тях са твърде ограничени. Социално-икономическата ефективност на предоставяните услуги в специализираните институции е ниска и може да бъде значително повишена чрез прилагане на съвременни и утвърдени модели за работа. Социалните услуги, предоставяни в общността водят до чувствително подобряване качеството на живот на хората с увреждания. Затрудненият достъп поставя възрастните хора в изолация, затруднено общуване в социалния кръг, не редовно посещаване на лекар.

- **Социални проблеми на ромското население** – както навсякъде ромите са особено уязвима категория.

Местата, които обитават не отговарят на хигиенните изисквания, нямат вода и канализация. По отношение на заетостта са отчетени по-ниско ниво на квалификация, недостатъчно развит социален капитал, нисък социален

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

имидж на трудовия статус, високи нива на безработица в общността, изключеност на пазара на труда. Намаляват тенденциите в подобряване на образователния статус на ромската общност, повишава се неграмотността.

- **Бежанци** – поради редица политически, икономически и социални фактори, довели до разпада на Бивша Югославия на територията на община Бела Паланка, както и в цяла Република Сърбия има много вътрешно разселени лица и бежанци. Тяхното устройване представлява съществен проблем за властите, защото те са бедни, бездомни, често пъти болни и маргинализирани. За мнозина е трудно да се интегрират в друга държава и регион, да започнат работа, да изградят отново своя и на децата си живот.

III - Нормативна рамка по отношение на социалните услуги в България и Република Сърбия

1. Република България

В основата на българската система за социална закрила и социално включване е осигуряването на възможност на всички да се ползват от благата вследствие на икономическия напредък. Основните елементи на тази система, които допринасят за постигане на целите за по-добра и по-широка социална закрила са:

- ✓ гарантирани права;
- ✓ осигурен достъп за ползване на тези права;
- ✓ солидарност и социална отговорност в обществото;
- ✓ диференциран и индивидуален подход към всеки;
- ✓ гарантирани ресурси;
- ✓ ясно дефинирани отговорности.

Един от водещите принципи е осигуряване на равни възможности за всички. За постигането му, без да се нарушава принципа на равенство, се предвиждат специфични права и мерки, които подобряват и изравняват шансовете на различни групи за пълноценно участие в живота на обществото и ползването на неговите ресурси и блага. Сред тях са възрастните хора, хората с увреждания, децата и др.

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Социалните услуги в Република България са децентрализирани, като управлението им е възложено на кметовете на съответните общини. Този факт е от изключително значение, от гледна точка на предоставената възможност на общините да развият и управляват услугите за хора в неравностойно положение и деца въз основа на конкретните потребности на населението на общината от определени услуги. С оглед насърчаване на частното предприемачество в социалната сфера, кметът на общината може да възлага управлението на социалните услуги държавна и общинска отговорност на частни доставчици на социални услуги. Въведен е конкурсен принцип при възлагане управлението на социалните услуги. Всички дейности в областта на социалните услуги се предоставят чрез конкурс или по договаряне при единствен кандидат.

Услугите, които са делегирана от държавата дейност се финансират от държавния бюджет, а общините финансират социалните услуги, които са общинска отговорност. Социалните услуги, които са делегирана от държавата отговорност се финансират въз основа на стандарти за веществен издръжка на едно място в различните специализирани институции и алтернативни социални услуги. В правомощията на общините е съобразно техните финансови възможности да предоставят финансови средства за подобряване на социалните услуги.

Социалните услуги се предоставят в общността и в специализирани институции. В последните години се реализира реструктуриране и модернизирание на съществуващите специализирани институции. Приоритет е разкриването и предоставянето на нови видове социални услуги в общността.

Социални услуги, които се предоставят в общността са услуги, предоставяни в семейна среда или в близка до семейната среда. Като примери за такива услуги могат да се посочат:

- **Услугата “Личен асистент”** предоставя качествени грижи в семейна среда за тежко болни хора с трайни увреждания, които са затруднени да се обслужват, и подкрепа за техните семейства, както и превенция на настаняването в специализирани институции. Личният асистент полага грижи

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011) за едно лице с трайни увреждания, като помага на това лице да се включи в обществото посредством участие в социални дейности, взаимодействие с институциите, участие в културния живот, трудова дейности и др.;

- **Услугата “Социален асистент”** предоставя комплекс от услуги за удовлетворяване на ежедневните потребности на хора с трайни увреждания и болни хора, които са затруднени да се обслужват, с оглед постигане на тяхното социално включване и превенция на настаняването в специализирани институции. Социалните асистенти полагат грижи за две или повече лица с трайни увреждания, като помагат на тези лица, да се включат в обществото посредством участие в социални дейности, взаимодействие с институциите, участие в културния живот, трудова дейности и др.;

- **Услугата “Домашен помощник”** предоставя комплекс от социални услуги в семейна среда за удовлетворяване на ежедневните потребности на болни и възрастни хора, които са затруднени да се обслужват, с оглед превенция на тяхното настаняване в специализирани институции. Услугата обхваща пакет от услуги, включващи основно домашно обслужване за болни и възрастни хора. Тази услуга е алтернатива на настаняването в специализирани институции за хора, които нямат близки и не са в състояние да поддържат сами домашна хигиена, да пазаруват и да си приготвят храна. Услугата може да се ползва и от хора, напуснали специализирани институции, като чрез нея ще се създадат подходящи условия за живот в семейна среда;

- **“Домашен социален патронаж”** е комплекс от социални услуги, предоставяни по домовете, свързани с доставка на храна; поддържане на личната хигиена и хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя; съдействие за снабдяване с необходимите технически помощни средства при ползватели с увреждане; битови услуги и др.;

- **“Обществените трапезарии”** са социални услуги, насочени към задоволяване на потребностите от храна за хора, които не могат да си я осигуряват сами;

- **“Дневен център”** е комплекс от медицински, социални и образователни услуги, който създава условия за пълно обслужване на потребителите през деня посредством хранене и удовлетворяване на ежедневни потребности,

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011) удовлетворяване на нуждите от медицинско обслужване и рехабилитация, организиране на дейности за свободното време;

- **“Център за социална рехабилитация и интеграция”** е комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално – правни консултации, образователни и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване;

- **“Защитени жилища”** са форми на социални услуги, в които хората водят независим начин на живот, подпомогнати от професионалисти.

- **“Приемна грижа”** е отглеждане и възпитание в семейна среда на дете, което е настанено в семейство на роднини или близки или в приемно семейство;

- **“Център за настаняване от семеен тип”** е комплекс от социални услуги, които се предоставят в среда, близка до семейната, за ограничен брой лица - не повече от 15;

- **“Център за обществена подкрепа”** е комплекс от социални услуги, свързани с превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви;

Законодателна рамка в Република България в социалната сфера:

Категория уязвими лица, които обхваща конкретния нормативен акт	Наименование на конкретния нормативен акт
Хора с увреждания	ЗАКОН за социално подпомагане ЗАКОН за интеграция на хората с увреждания ЗАКОН за медицинските изделия ЗАКОН за военноинвалидите и военнопострадалите

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Деца и семейства	ЗАКОН за семейни помощи за деца ЗАКОН за закрила на детето
Безработни лица	ЗАКОН за насърчаване на заетостта

Освен това са разработени следните стратегически документи, насочени към конкретни цели, мерки и дейности по отношение на уязвими категории от населението на Република България:

- **Областна стратегия за развитие на социалните услуги 2011 г. – 2015 г. за Софийска област.** Стратегията обхваща няколко направления:

- ✓ развитие и усъвършенстване на съществуващите социални услуги в периода 2011 – 2015 година;
- ✓ разкриване на нови и иновативни социални услуги за изведените приоритетни целеви групи;
- ✓ инициране на междусекторни „смесени” иновативни услуги и програми;
- ✓ успоредно развитие на политики и мерки за социално включване в свързани сектори (образование, здравеопазване, заетост, жилищна среда), чрез които се решават конкретни проблеми на рисковите групи и/или се създават условия за ефективно функциониране на социалните услуги.

Разработени са източниците на финансиране на Стратегията и необходимите средства за финансиране на планираните социални услуги в областта. При определяне на източниците на финансиране се дава приоритет на делегирането от държавата на средства за общините, които предоставят социалните услуги съобразно местните потребности.

– **Общинска стратегия за развитие на социалните услуги (2011 – 2015) в община Етрополе**

Тя съдържа три основни приоритетни направления, които към настоящия момент стриктно се изпълняват от общинското ръководство и други заинтересовани институции:

Приоритетно направление 1: Превенция за деца и семейства в риск и деинституционализация на грижите за деца. Неговата цел е да се подобри грижата за децата в семейството чрез предотвратяване появата на рискови

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

фактори по отношение на децата и намаляване на броя на децата отглеждани в специализирани институции.

Приоритетно направление 2: Развитие на социални услуги за социално включване на уязвими групи и лица в неравностойно положение. Целта му е създаване на условия за интегриране на максимален брой хора в неравностойно положение.

Приоритетно направление 3: Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот. В това направление се съдържат редица мерки, които са насочени към подобряване качеството на живот на старите хора.

- **„Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България”** , която цели създаване на условия за замяна на институционалната грижа за деца с грижа в семейна или близка до семейната среда в общността, като не се ограничава само до извеждане на децата от институциите. Документът Визия и Планът за действие към нея имат за задача да се създават нови възможности за децата и семействата да получат подкрепа в общността, а именно:

- планиране на работа със семейства и специалисти от социалната сфера и близки до нея области по превенция на изоставянето и институционализацията на деца с цел да се ограничи и постепенно прекрати постъпването на деца в институции, както и да се подкрепи реинтегрирането на децата в родните им семейства;
- осъществяване на реформа и работа в системата за социално подпомагане за реализиране на програми за социална подкрепа и отглеждане на децата в семейна среда;
- разкриване на алтернативни услуги и форми на грижа;
- насърчаване развитието на осиновяването и приемната грижа с фокус върху развитие на услугите за деца 0-3 години;
- ангажиране на обществеността в подкрепа на децата, напускащи институции и се насърчава тяхното социално включване;

- **Дългосрочна стратегия за заетост на хората с увреждания 2011 – 2020 г.** цели:

- Осигуряване на трудова заетост на безработни лица с трайни увреждания в
- Трудоспособна възраст с оглед преодоляване на социалната им изолация и

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- Пълноценното им интегриране в обществото;
- Създаване на предпоставки за водене на самостоятелен, независим живот от хората с увреждания;
- Постигане на ефективно социално включване на хората с увреждания чрез реализацията им на свободния пазар на труда.

В този документ трудовата заетост на хората с увреждания се определя като национален приоритет, който изисква постоянно политическо и обществено внимание, както и максимална степен на координация на политиките, отнасящи се до нея. Реализацията на пазара на труда на тази уязвима група е един от основните инструменти за интегриране на хората с увреждания във всички области на обществения живот.

2. Република Сърбия

Както и в България вземането на решения и провеждането на политика в трудовата и социалната сфера се решава съвместно между социално министерство, синдикати и работодателски организации, както и асоциации. Социални услуги могат да предоставят всички юридически и физически лица, съгласно Закона за социалната закрила и социалното осигуряване, ако те разполагат със защитена пространство, подходящо оборудване и необходимия брой на професионални и други работници в съответствие с този закон. Т.е. предоставянето на социални услуги от частни доставчици е при същите условия, ако те са изпълнявани от държавен или общински орган.

Социално подпомагане получават следните категории лица:

- Социално уязвимите лица (детски добавки, финансово подпомагане, надбавка за грижи и помощ при придружаване на лица, нуждаещи се от социални грижи)
- Бременни жени по време на отпуска по майчинство, отпуск за грижи за детето; и отсъствие от работа за да полагат специални грижи за децата;
- Лица с увреждания;
- Военно инвалиди, семействата на загинали войници, военни граждански инвалиди;

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

В най-важната услуга в сектора за семейството и социални грижи, предоставена на заинтересованите страни в областта на прилагането на Закона за социалната закрила и социалното осигуряване, е да предоставя на гражданите право на материално подпомагане, добавка за чужда помощ, съдействие за обучение и работа при хората с трайни увреждания, домашна помощ, временно настаняване в приют или друга институция, жилищно настаняване или настаняване в друго семейство.

Правата и свободите са признати и гарантирани от Конституцията на Република Сърбия. Основните акценти са:

- Всеки има право на здравни грижи;
- Деца, бременни жени и възрастни хора имат право на здравно осигуряване от публичните приходи, когато те не са били осигурени от други източник;
- Всеки има право да работи;
- Гарантирана е свободата на труда, свободния избор на професия и трудова заетост, както и участие в управлението;
- Гражданите, които са с увреждания да бъдат обучени за подходяща работа и да осигурят условия за наемането им в съответствие със закона;
- Държавата осигурява социална сигурност за гражданите, които не са в състояние да работят и нямат средства за препитание;

Основните направления на социалната политика в Република Сърбия са:

- Социална защита
- Социална закрила
- Социална сигурност
- Дейностите по социална защита включват организирани социални мерки и дейности за създаване на условия за закриляща функция на семействата, осигуряване на независим живот и работа на лицата, които са в нужда, или активиране на способностите им, осигуряване на поминък за лицата без работа.
- Социална закрила е организирана социална дейност, насочена към предоставяне на помощ на гражданите и техните семейства, когато те произтичат като задължение на държавата. Балансират социалната

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

ситуация, в която гражданите или семейство се нуждаят от социална подкрепа за преодоляване на социални и екзистенциални трудности.

- Социална сигурност/подпомагане/ се предоставя на гражданите, които не са в състояние да работят и нямат средства за собствена издръжка или на техните семейства. Включва също лица, които чрез своята работа или други източници на доходи не могат да осигурят достатъчно средства за задоволяване на основни жизнени потребности.

Видове социални услуги в Република Сърбия:

- **Институции за настаняване на деца, лишени от родителска грижа** - предоставят грижи за деца, лишени от родителска грижа, независимо дали имат или нямат родители. Целта е да се гарантира, че тези деца ще бъдат реинтегрирани в семейна среда / в тяхното собствено семейство или приемно/. Децата живеят в среда, в която се обучават да се справят самостоятелно с живота.

- **Центрове за приемната грижа** – тяхната организация и дейност стартира през 2010г. с промени в Закона за социалната закрила и социалното осигуряване. Децата са поверени за грижа в други семейства, като професионалисти извършват проверки и предоставят експертна помощ на приемните семейства. Целта и да се създадат условия децата да се завърнат в собствените си семейства и възможности за независим живот.

- **Институции за грижа за развитието на лица с увреждания** - те са различни в зависимост от вида и степента на увреждане. Настаняването може да е временно или за постоянно. Целта е настанетите лица да получат грижа, възпитание, образование и обучение за работа при специфични условия. Диференцирани са следните видове институции за лица с увреждания:

- Институция за деца и младежи с увреждания;
- Институции за психично болни лица;
- Институция за възрастни хора с увреждания;
- Институции за възрастни хора с ментални увреждания;
- **Институции за възпитание на деца и младежи** – основните им дейности са свързани с грижа, възпитание и образование, професионално ориентиране. Целта е да се предотвратят по нататъшни

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

прояви на нарушения на общоприетите социални норми за извършване на престъпления. Тези институции осигуряват дневно хранене, подслон и временно настаняване.

- **Институции за възрастни хора и пенсионери** – те предлагат временно и постоянно настаняване на потребителите, хранене, здравна грижа за възрастни лица. Целевите групи са възрастни лица, останали без препитание, без собствено семейство, някои от тях имат умствени или физически увреждания и следователно са в невъзможност да водят самостоятелен живот. Институциите за настаняване на пенсионери и други стари лица в Република Сърбия са организирани като Геронтологически центрове, Домове за настаняване на пенсионери и Домашни отдели към Центровете за социална работа.

Законодателна рамка в Република Сърбия в социалната сфера:

Категория уязвими лица, които обхваща конкретния нормативен акт	Наименование на конкретния нормативен акт
Хора с увреждания	ЗАКОН за предотвратяване на дискриминацията спрямо хората с увреждания ЗАКОН за социална защита и социална сигурност на гражданите ЗАКОН за здравна защита ЗАКОН за професионално обучение и заетост на хора с увреждания
Деца и семейства	Семейен кодекс ЗАКОН за подпомагане семейства с деца ЗАКОН за социална закрила и социална защита на гражданите ЗАКОН за брака и семейните отношения

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Безработни лица	ЗАКОН за защита при работа ЗАКОН за труда
-----------------	--

Освен това са разработени следните стратегически документи, насочени към конкретни цели, мерки и дейности по отношение на уязвими категории от населението на Република Сърбия:

- **Национална стратегия за младите** – младите хора в Република Сърбия са **обект на особена социална закрила в Република Сърбия**, защото както се посочва в стратегическия документ тяхната младост е преминала по време на тежки политически, социални и икономически условия.

Днешните 24 годишни са били на три години когато са започнали въоръжените конфликти в бивша Югославия, на четири години, когато са започнали санкциите, на седем години по време на Дейтънското споразумение, на 11 когато Сърбия беше бомбардирана, на петнадесет, когато е убит министър председателя.

Всичко това се е отразило на целия им по нататъшен живот. Мнозина от днешните младежи са израстнали в изолация, без адекватна социална подкрепа, в крайна бедност, с модел на насилие и агресия. В момента от тези млади хора се очаква да водят държавата си напред, да се развиват икономиката, да подкрепят държавата. В документът като основна задача се поставя подкрепата на младите, защото се осъзнава обстоятелството, че когато те бъдат подкрепени и насърчени, цялата държава ще бъде в подем – ще се повиши икономическото развитие, раждаемостта, създаването на по-добри условия за живот.

- **Стратегия за развитие на социалните услуги** – целите на документа са насочени към подобряване социалния статус на гражданите, повишаване социалната закрила и сближаване, да се насърчи независимостта и способността на хората да се справят сами.

Отбелязва се, че социалната закрила трябва да отговаря на индивидуалните нужди на гражданите, да подкрепя уязвимите и маргинализирани групи, за които е нужна помощ от държавата и гражданите. Стратегическите и цели са:

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- да се гарантира адекватно ниво на социална защита;
- насърчаване на ученето през целия живот и зачитане правата на работниците;
- осигуряване защитата на уязвимите социални групи;
- насърчаване на равните възможности;
- забрана на дискриминацията и социалната изолация;
- европейско сътрудничество при процеса на миграция.

- **Национална стратегия за стареенето 2006г.-2015г.** – целите на документа са да се създаде интегриране и координирана политика, насочена към здравето и социалната закрила, труда и образованието, отчитайки демографските промени. Идеята е да се създаде общество, което на всеки етап от живота на човек да отговаря на нуждите му и да се включат неизползваните ресурси на по-възрастните хора. Стратегията се основава на следните основни принципи:

- развиване на умения за самостоятелен живот;
- насърчаване и защита на всички права на човека и основните свободи;
- предоставяне на икономическа и социална сигурност и постигане високи нива на качество на живот в напреднала възраст;
- способстване за пълната интеграция и участие на възрастните хора в обществото;
- премахване на всички форми на социално пренебрежение;
- ангажимент за постигане на равенство между половете;
- уважение към различията и следователно различни нужди сред възрастното население;
- насърчаване на солидарност и диалог;
- създаване на партньорства на всички равнища: държавни, неправителствени организации, частния сектор и между възрастните хора;
- осигуряване на равни възможности за всички;
- утвърждаване на личната отговорност.

- **Стратегия за подобряване на положението на хората с увреждания в Република Сърбия 2007г.-2015г.** – този документ съдържа в себе си следните принципи:

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16ІР0006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- зачитането на достойнството, самостоятелността на индивида, независимост на хората с увреждания, включително правото на хора с увреждания да вземат решения за своя собствен живот;
- борбата срещу дискриминацията и маргинализацията – утвърждаване на равни възможности за хората с увреждания чрез предоставяне на достъп до основни права, услуги и ресурси.
- пълноценно и ефективно участие и включване на хората с увреждания във всички сфери на социалния живот - програмите, услугите и съоръжения трябва да са напълно достъпни;
- уважаване на различията и приемане на хората с увреждания като част от човешкото многообразие и подкрепа на разнообразие – знанията и житейския опит, който хората с увреждания могат да дадат на обществото, трябва да бъдат признати и оценени;
- хората с увреждания трябва да имат същите права като останалите граждани, и следователно трябва да имат равни възможности да упражняват тези права (участие в социалния, културния, икономическия и политическия живот на обществото);
- изграждане на достъпна среда чрез премахване на бариерите - решаване на въпроси на достъпност и мобилност в контекста на равните възможности и права за участие;
- включването на равенството между половете - особено важно, когато става дума за най-уязвимите групи като хора с увреждания;
- зачитане на развиващите се способности на децата с увреждания и зачитането правото им да развиват собствената си идентичност;
- **Стратегически план за социална защита 2007г.-2012г. на община Бела Паланка** е приет с решение на Общинския съвет, като неговото създаване се налага от необходимостта да се повиши качеството на живот на населението на общината.

Очакванията са, че чрез създаването на стратегическият документ за социални дейности в община Бела Паланка ще се извърши правилно планиране, справедливо разпределение на ресурсите и успешна реализация на целите и намеренията за социална закрила. Очаква се и активно участие

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011) на заинтересованите страни, обхванати от стратегията – социално уязвими категории от населението.

Основните цели са свързани с:

- Намаляване на бедността на населението, особено в малките населени места на общината;
- Ограничаване на социалното изключване;
- Задоволяване на специфичните потребности на ползвателите на услуги;

IV - Цели, дейности и очаквани резултати от предоставяне на социални услуги в общините Етрополе и Бела Паланка

1. Община Етрополе

Цели:

- По отношение на целева група „Уязвими семейства с деца в риск”:
 - Намаляване на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции и задържането им в биологичното семейство;
 - Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждане;
 - Равен достъп на децата от рискови общности до качествено образование;
 - Настаняване на деца от институции в различни форми в семейна грижа;
- По отношение на целева група „Деца и възрастни хора с увреждания”:
 - Създаване на по-добри условия за живот за хората с увреждания, чрез подобряване качеството на грижата за тях;
 - Създаване на условия за реинтеграция на уязвими лица, групи и общности в риск;
 - Създаване на нови социални услуги от резидентен тип в среда близка до семейната за хората с увреждания;
- По отношение на целева група „Самотни стари хора”:
 - Да се развие широка мрежа от услуги в общността за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора;
 - Осигуряване на достъп на старите хора до качествени социални услуги;

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ:

- Осигурена подкрепа за **80%** от уязвимите семейства и деца в Дневен център за деца с увреждания в община Етрополе;
- Предотвратена институционализация на **80%** от децата в риск от изоставяне към края на изпълнение на стратегията;
- Намаление с **70 %** на броя на децата, отглеждани в специализирани институции;
- Намаление с **80%** на отпадналите от училище деца;
- Подобрили условия за самостоятелен живот в домашна среда на **35%** от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент, Дом за стари хора, Дневен център за стари хора, Клуб на пенсионера;
- Създаване на капацитет за обхващане на поне **80%** от децата с увреждания в приобщаващи дейности в Дневен център за деца с увреждания;
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне **20%** от старите хора в община Етрополе с приоритетно обхващане на самотно живеещите;
- Развити и работещи поне 3 нови за община Етрополе услуги за деца и семейства, функциониращи на общинско ниво (като приемна грижа, дневен център за деца с увреждания и ЦОП).

КОНКРЕТНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО ЩЕ СЕ ОСЪЩЕСТВЯТ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЗАЛОЖЕНИТЕ ИНДИКАТОРИ:

1. Създаване на Дневен център за деца с увреждания в община Етрополе, където да се предоставя комплекс от социални услуги за деца с увреждания и семействата им – медицинска и мултисензорна рехабилитация, корекционно-компенсаторни дейности с логопед, психологически консултации, социална подкрепа.
2. Провеждане на модули за обучения на родители на деца с увреждания за придобиването на нови знания и умения в следните направления:
 - Преодоляване на различията в начина на общуване, умения за водене на диалог, поведенчески задачи за изслушване и търпение;

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- Формиране на практически умения за стимулиране и развиване на потенциала на детето с увреждане;
 - Стратегии за включване на всички членове на семейството при отглеждане и обучение на детето с увреждане;
 - Подготовка на родителите и цялото семейство да се грижат за децата си, възстановяване на връзките родители-дете.
3. Създаване на Център за обществена подкрепа в община Етрополе с цел предоставяне на услуги на рискови групи – бременни и самотни майки, семейства в неравностойно положение, деца в риск, младежи с противообществени прояви, обучение на кандидат-осиновители и приемни семейства.
4. Изграждане на звено „Майка и бебе” за временно настаняване на млади самотни майки с малки деца с цел насърчаване на родителската им привързаност, оказване на юридическа консултация, обучение в родителски умения, създаване на сигурна среда за децата и предотвратяване настаняването им в институция.
5. Създаване на проекти по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” по приоритетни оси, които финансират дейности в домашна среда – личен асистент, социален асистент и домашен помощник.

2.Община Бела Паланка

Необходимо е развитие, реструктуриране и редуциране на сега съществуващите социални институции в Република Сърбия, съгласно стандартите и критериите за предоставяне на социални услуги. Повечето социални институции в Сърбия имат по над 80 потребители.

В съответствие с Европейската социална рамка за деинституционализация е необходимо да се изпълнят следните стратегически цели:

- Създаване на среда, близка до семейната;
- Разкриване на алтернативни услуги и форми на грижа за уязвимите категории от населението;
- Реализиране на проекти и програми, чрез които да се развие наличния неизползван ресурс на хората с увреждания и в максимална степен те да се интегрират на пазара на труда;

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Цели:

- По отношение на целева група „Деца и младежи със специални нужди”:
 - Намаляване на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции и задържането им в биологичното семейство;
 - Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждане;
 - Равен достъп на децата от рискови общности до качествено образование;
- По отношение на целева група „Застаряващо население” –
 - Създаване на по-добри условия за живот за хората с увреждания, чрез подобряване качеството на грижата за тях;
 - Създаване на условия за реинтеграция на уязвими лица, групи и общности в риск;
- По отношение на целева група „Ромското население” –
 - Да се развие широка мрежа от услуги и дейности в общността за усигуряване на условия за интеграция и включване;
 - Осигуряване на достъп на ромите до качествени социални услуги;

ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ:

- Осигурена подкрепа за **80%** от уязвимите семейства и деца в Център за социална рехабилитация и интеграция в община Бела Паланка;
- Предотвратена институционализация на **80%** от децата в риск от изоставяне към края на изпълнение на стратегията;
- Намаление с **70 %** на броя на децата, отглеждани в специализирани институции;
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи за поне **20%** от старите хора в община Етрополе с приоритетно обхващане на самотно живеещите;
- Развити и работещи поне 3 нови за община Бела Паланка услуги за деца, семейства и възрастни лица, функциониращи на общинско ниво;

КОНКРЕТНИ ДЕЙНОСТИ, КОИТО ЩЕ СЕ ОСЪЩЕСТВЯТ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЗАЛОЖЕНИТЕ ИНДИКАТОРИ:

1. Създаване на Център за социална интеграция и рехабилитация за деца – Целта на създаването му е повишаване на социалните умения, общуването между връстниците и цялостното развитие на децата с увреждания. Интеграцията на децата с увреждания е процес, който трябва да започне от

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011) най-ранно детство. Особено важно е да се формира адекватно обществено отношение към проблемите на децата с увреждания и да се популяризират положителни модели и практики на грижи за тях.

ЦСРИ ще осъществява следните дейности:

- Формиране на практически умения за стимулиране и развиване на потенциала на детето с увреждане.
 - Стратегии за включване на всички членове на семейството при отглеждане и обучение на детето с увреждане. Подготовка на родителите и цялото семейство да се грижат за децата си, възстановяване на връзките родители-дете. Семейно консултиране при дете с увреждане - социални, правни, психосоциални и психологически консултации. Стимулиране активността на децата.
 - Идентифициране на потребностите от обучение на деца с увреждания, необхванати от традиционните форми на образование и обучение.
2. В съответствие с документа Стратегически план за социална защита 2007г.-2012г. ще се формират **съюзи и организации на и за хората с увреждания** от община Бела Паланка. Тези организации ще осигурят солидна основа за истинско разбиране, толерантност, както и ще функционират ефективно в посока на защита правата и потребностите на хората със специални нужди. Съюзите и организациите на и за хората с увреждания ще осъществяват дейности в следните направления:
- Трудова заетост и трудова рехабилитация – подпомагане и насърчаване приобщаването на хората с увреждания в реална работна среда;
 - Социално подпомагане и хуманитарни дейности - самостоятелно или съвместно с хуманитарни организации и държавни структури да се подпомагат нуждаещите от подкрепа членове;
 - Образование и възпитание - повишаване квалификацията и преквалификацията на хората с увреждания;
 - Транспортни бариери и архитектурни бариери – провеждане на кампании и прокарване на политики, насочени към осигуряване на достъпна среда;
 - Социални контакти – активизиране на социалните контакти, смислено организиране на свободното време;

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- Интеграция чрез изкуство, култура, спорт и туризъм - самостоятелно и съвместно други организации организирани на турнири, състезания, клубове по интереси;
- 3. След оценка и анализ на възрастните хора с трайни увреждания се отчита необходимостта от създаване на услугата **Дневен център за възрастни хора**. Основната цел на разкриване на социалната услуга е да се обхванат хора, напуснали активния живот, имащи потребност да преодолеят психологическата бариера, която ги кара да се чувстват изолирани, да им се осигурят условия за поддържане на пълноценни социални контакти и за взаимопомощ.

Дневния център за възрастни хора ще осъществява следните дейности:

- Медицински и парамедицински грижи
- Организиране и провеждане на комплексна рехабилитационна програма подходяща за всеки според здравословното състояние и извършване на индивидуални рехабилитационни процедури.
- Организиране и провеждане на трудотерапия – Целта на трудотерапията е да подпомага социално-трудоовото адаптиране на лицата в риск. Насочена е към изграждане на умения за преодоляване на трудности и интегриране в обществото.
- Предоставяне на информация, организиране на свободното време и личните контакти, провеждане на съвместни мероприятия със социални домове, неправителствени организации, училища/честване на празници, екскурзии, спортни празници, изложби, срещи с интересни личности/.
- 4. **Създаване на ромски център** - Целта е да се насочат ресурсите на ромската общност към поемане на отговорност за решаване на актуалните проблеми и развитие на общността.

Основни дейности, които ще се осъществяват в Центъра:

- Здравна просвета на родителите - здравната просвета е изключително необходима за маргинализираните семейства на неграмотни родители, както и за семействата от малолетни и непълнолетни родители, които не притежават необходимия социален опит, здравна култура и познания за здравословните и хигиенните изисквания в отглеждането на децата.

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

- Образователни услуги –включва организиране на клубове по интереси за ромски деца. Клубовете по интереси ще работят за приобщаване на децата към училището, за повишаване на тяхната обща култура, интереси и знания.
- Социални услуги - предоставяне на комплекс от социални услуги и подкрепа, насочени към социализацията им, повишаване на жизнения им статус и придобиване на общо житейски знания и умения.

Със създаване на Ромския център ще се постигне подобряване на житейското планиране и намаляване на противообщественото поведение и развиване на модели на лишено от риск здравно поведение сред трудно достъпните и рискови групи в общността.

5. Интеграционен център за бежанци, който да изпълнява следните дейности:

- Планира и организира обучение по сръбски език;
- Идентифициране на търсещите и получили закрила чужденци и насочването им към определено учебно заведение;
- Планиране и организиране професионалната квалификация на бежанците, търсещи и получили закрила, чрез обучение в кабинети на Центъра;
- Изпълнение на програми за социална защита и интеграция на бежанците със специални нужди;
- Консултира по въпросите на социалното подпомагане и насочва към службите по социална закрила;
- Организира и осъществява дейности за културна адаптация на бежанците, търсещи и получили закрила;
- Планира и организира спортни и здравно-просветни дейности.

V - Човешки, административен, технически и институционален капацитет за изпълнение на стратегията за социални услуги в общините Етрополе и Бела Паланка

Настоящата стратегия е основана на концепцията за непрекъснато повишаване на жизнения стандарт, създаване на възможности за трудова реализация, осигуряване на равен за всички жители на общините Етрополе и

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Бела Паланка, достъп до разнообразни и висококачествени социални услуги.

Ключов момент е сътрудничеството между различни социални партньори, повишаване на кооперирането между общините и регионите, насочено към повишаване благосъстоянието на жителите на двете общини.

- **Човешки ресурси** – двете общини имат необходимия човешки ресурс за осъществяване на настоящата стратегия. В допълнение е необходимо:

- Изграждане и развитие на капацитет за планиране и управление на социалните услуги.
- Изграждане и развитие на система за повишаване на професионалната компетентност на персонала, предоставящ социални услуги.
- Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

- **Административен капацитет** – администрациите на двете общини имат необходимия капацитет за постигане на целите и задачите на настоящата стратегия. Доказателство за това са изпълнените социални проекти, изготвените подробни стратегически документи, приети от съответния общински съвет, както и правилната преценка на специфичните потребности на уязвимите групи от населението в двете общини.

Двете общини биха могли да осъществяват съвместни социални дейности с цел:

- Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.
- Да се стимулира междуобщинското партньорство в социалните услуги.
- Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

- **Технически капацитет** – общините Етрополе и Бела Паланка са напълно оборудвани с технически средства за постигане на заложените индикатори в настоящата Стратегия за социални услуги. Допълнително може да се кандидатства за финансиране по съответните фондове на Европейския съюз, чрез които да се дооборудва и обзаведе всяка новоразкрита социална

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011) услуги в съответствие с изискванията за ергономичност и съобразено с грижата за здравето.

- **Институционален капацитет** – двете общини имат необходимия институционален капацитет за осъществяване на стратегията. В допълнение би могло да се включи провеждане на периодичен мониторинг и наблюдение на изпълнението на стратегическите документи, свързани с предоставяне на социални услуги.

Мониторингът на изпълнението е механизъм със особено значение за:

- Гарантиране на отчетността пред обществото;
- Подпомагане усилията на органите на местно самоуправление за повишаване на стандартите на социалните услуги;
- Подкрепа за потребителите на тези услуги, лицата предоставящи грижи и организациите, които представляват интересите им в случаите, когато настояват за по-гъвкави услуги, които по-точно отговарят на техните потребности, и постигане на по-добра информираност за ефикасността на отделните услуги и търсене на начини за подобряването им.

Необходимо е да се развие максимално широко партньорство и включване на всички заинтересовани страни в планирането и осъществяването на мерки за социална закрила на нуждаещите се от социални услуги лица от общините Етрополе и Бела Паланка. Такъв тип комплексна интервенция може да бъде иницирана и осъществявана със съвместните усилия на всички заинтересовани страни.

На първо място това са кметовете, Общинските съвети, доставчиците на услуги, НПО на общинско ниво. Приоритетно направление на съвместните дейности в сферата на социалните услуги трябва да стане деинституционализацията, с развитието на максимално широк спектър от услуги за семействата в риск с цел превенция на изоставянето и за извеждане на децата от институциите. Приоритетна необходимост на двете общини е развитието на мерки за превенция и услуги за подкрепа на семействата в риск, за да се намали рискът от трайна институционализация на децата, настанени в институции поради бедност, безработица, лоши битови условия на семействата.

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16IPO006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011)

Необходимо е използването на ресурсите на образователната система и тенденцията за развитие на извънкласни дейности, които могат да бъдат използвани за превенция на агресивното поведение и приемащо различията поведение. Същевременно самите училища, трябва да бъдат подпомогнати с допълнителна квалификация, каквато имат социалните работници, при планирането на извънкласни занимания, насочени към превенция на агресията и развитие на толерантността.

Необходимо е разнообразяване на социалните услуги и развиване на нови и гъвкави, алтернативни услуги, които да съответстват на спецификата на потребностите на рисковите групи.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ N. 1:

Укрепване на устойчивото икономическо развитие в двете общини – провеждане на съвместни срещи между представители на общините, неправителствени организации и местен бизнес с цел превръщането на двете общини в икономически стабилен регион, с висок стандарт на живот; развитие на нови връзки и обмяна на успешни практики; стимулиране на сътрудничеството в сферата на предоставяне на услуги за населението.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ N. 2:

Насърчаване на социалното сближаване и сътрудничеството – включва съвместно инвестиции в развитието на човешките ресурси; дейности от типа „хора за хора“; инициативи на пазара на труда; подкрепа за увеличаване на адаптивността на работната сила към изискванията на пазара; в това число подкрепа за подготовка на проекти от взаимна полза.

СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ N. 3:

Повишаване качеството на живот на жителите в двете общини – създаване на условия за подобряване качеството на социалните услуги и създаване на устойчивост на предоставяните алтернативни социални услуги на територията на двете общини, създаване на социален капитал, възстановяване и формиране на базови трудови и социални навици. Реализиране на съвместни инициативи, които насърчават развитието на

Проект „Адекватни социални услуги в ефективен тандем”, финансиран по договор за субсидия СВ16ІРО006- 2009-1-111 – (RD-02-26-222/28.07.2011) социалната икономика, формиране на трудови и социални умения, като същевременно се стимулират инициативи за предоставяне на социални услуги.

“Тази публикация е направена с подкрепата на Европейския съюз, чрез Програмата за трансгранично сътрудничество ССІ No 2007СВ16ІРО006. Съдържанието на публикацията е отговорност единствено на община Етрополе и по никакъв начин не трябва да се възприема като израз на становището на Европейския съюз или на Управляващия орган на Програмата.”

“Проектът е съ-финансиран от Европейския съюз чрез Програмата за трансгранично сътрудничество по ИПП България -Сърбия”